

Másfél évszázad nyomdászatáról

Ötszáz évvel ezelőtt kezdte meg működését az első magyarországi nyomda. Hess András műhelye. Határkő ez kultúránk, főként irodalmunk fejlődésében: ettől kezdve kisebb-nagyobb megszakításokkal folyamatosan dolgoztak nyomdák Magyarországon. Működésük körülményeinek tisztázása az irodalomtörténet fontos, maig sem megoldott feladata. A kutatások jelenlegi állását tükrözte az a háromnapos konferencia, amelyet az évforduló alkalmából rendeztek május 3–5 között Kőszegen és Sárváron.

Az ülésszak első két napjának előadásai közül Bors Gedeon a XVI. századi magyar könyvtermelés mérlegét igyekezett konkrét számadatakra támaszkodva megvonnani. Botta István a reformáció és a nyomdászat magyarországi kapcsolatáról beszélt, s több vitás kérdésre kísérelte meg a választ. Varjas Béla előadása pedig Heltai Gáspár könyvkiadói munkásságáról szólt. A harmadik napon az ülésszak átköltözött Sárvára, a Nádasdy-várba, melynek közelében a magyar könyvnyomtatás egyik nagy alakjának, Sylvester Jánosnak a nyomdája működött. Itt hangzott el Tarnóc Márton előadása, amely a XVI. századdal foglalkozó tanulmányok után a XVII. századi magyar könyvnyomtatást

vizsgálta. Az előadás után az ülésszak befejező aktusaként a résztvevők a sárvári várkertben Sylvester Jánosról emlékeztek meg: emlékművet lepleztek le, s Mátrai László akadémikus ünnepi beszédét hallgatták meg. A háromnapos konferen-

ciát végeredményben joggal nyilvánította sikeresnek Tolnai Gábor akadémikus. A négy előadás, s az előadásokat követő élenk viták másfél évszázad nyomdászatáról nyújtottak nagyobb távlatú képet.

Szajbély Mihály

Tüzek és önkéntesek

Tűzoltóverseny lesz Pusztamérgesen

A szegedi járás önkéntes tűzoltóinak hagyományos évi versenye általában felér egy kisebbfajta népünnepellyel. Ahol éppen megrendezik, a község aprajánagyja kivonul a sportpályára, szurkolni saját csapatának, s izgulni a többiek teljesítményéért. Erthető is a közönség érdeklődése, amely nem csupán a verseny izgalmainak szól, hanem a hagyományok mellett, eredményeket is méltányol. Hiszen alig akad olyan önkéntes testület a járásban, melynek tagjai évente legalább egyszer-kétszer ne bizonyítanának munkában is, értékek, olykor sokmillió értékű mentésével is.

Ime, néhány adat tavalyról. A járásban összesen 150 tűznél kellett beavatkozniok a tűzoltóknak, s több mint hatvan esetben az önkéntes testületek gyakorlottságán és áldozatkész munkáját mutatták meg, hogy sikerült megelőzni a nagyobb bajt. A 150 tűz így is több mint másfél millió forint kárt okozott, s alighanem sokszorosát okozta volna, ha a bajbajutott emberek, mezőgazdasági és ipari üzemek nem számíthattak volna az önkéntes tűzoltók gyors segítségére. Fel lehet, s alighanem fel is kell sorolni a mentésben, tűzoltásban leginkább kitűnt testületeket. Számuk nem is kevés. Kiemelkedő munkát végeztek a mórhalmi, forráskúti, szombói, pusztamérgesi, balástyai és rúzsai önkéntesek, csakúgy, mint a kistelekiek, akik a szomszédos községekben is segítettek, ha kell. Az üzemi testületek a KSZV gyáraiban, a textilművekben, a gumi-nyomtatásban és a DEFAG lemezüzemében dolgoznak a legjobban.

Szeged és a járás önkéntes tűzoltói most „békés” körülmények között bizonyíthatják szakmai felkészültségüket, ügyességüket és gyorsaságukat. Vasárnap, május 13-án délelőtt 9 órakor kezdődik a pusztamérgesi sportpályán az idei járási tűzoltóverseny, melyen nyolcvannyolc csapat indul. A szokás szerint nyilván most is nagy versenyre, kemény küzdelemre számíthatnak az érdeklődők, akikből feltehetően most sem lesz hiány.

Sz. I.

Közlekedési balesetek

Szegeden, a Széchenyi tér és a Károlyi utca kereszteződésében személygépkocsijával nem adott elsőbbséget egy tehérgépkocsinak dr. Várhelyi Gyula, Rózske, IV. kerület 420. sz. alatti lakos. Összeütöttek, amelynek következtében dr. Várhelyi felesége megsérült. Rosszullét miatt szenvedett balesetet Szegeden, a Hunyadi János sugárút 52–54. számú ház előtti buszmegállóban Radics Jánosné, Sándorfalva, Szaporhegy 16. szám alatti lakos. A gyárlárási buszról lelépve rosszul lett, elesett s az éppen meginduló autóbusz alá került a bal lába. Radicsné súlyos sérüléseket szenvedett.

Figyelmenlően akart áthaladni az úttesten a Petőfi Sándor sugárút és a Rákóczi utca kereszteződésében Révész Mihályné, Szeged, Petőfi Sándor sugárút 93. szám alatti lakos. Féktávolságon belül lépett egy gépkocsi elé, amely elütötte, illetve ellőkte. Révészné súlyosan megsérült. Ittasan vezetett egy kölcsönkért személygépkocsit

Hajnal Árpád, Kiskundorozsma, Bánomkert sor 11. szám alatti lakos. Szegeden, az Izabella-híd előtti kereszteződésben elvesztette uralmát a gépjármű fölött és vasoszlagnak ütközött. A kocsiiban utazott Ottlik István, Kiskundorozsma, Kürt utca 16. szám alatti lakos, aki súlyosan megsérült. A gépkocsiban keletkezett kár mintegy 10 ezer forint, az ügyben a vizsgálat folyik.

Algyó és Hódmezővásárhely között figyelmenlően közlekedett motorkerékpáron Baráti István, Szeged, Malom utca 10/B szám alatti lakos. Összeütöttek az út mentén egy álló motorkerékpárral. A balesetnek egy súlyos sérültje van, Andrák Károly, Hódmezővásárhely, Gorzsa-tanya 192. szám alatti lakos. Személygépkocsit akart jobbról előzni Szegeden, a Kossuth Lajos sugárúton a motorkerékpárral közlekedő Kovács Béla, Szeged, Gerle sor 10. szám alatti lakos. Az összeütkezés következtében a motoros sérüléseket szenvedett.

Shell-nap Szegeden

Tegnap délután a szegedi Postás Művelődési Otthonban előadással, filmvetítéssel egybekötött ankétot rendezett a Shell Interág Vállalat. Az autósok körében az utóbbi években népszerű Shell-termékek hazai árusításával foglalkozó szakemberek többek között a cég terveirol is beszámoltak. Elmondták, hogy Szegeden még az idén hozzálátanak az E5-ös út mellett fekvő — a Vágóhíddal szemközt — szervizállomás bővítéséhez, amelyet jövőre fejeznek be. A tervekben ennél nagyobb

vállalkozás is szerepel: a 47-es úton, a körtőlésen túl, új, nagy Shell-töltőállomást építenek, amelyen négy ikerbenzinkutat működtetnek majd. A tapasztalatok ugyan- is azt bizonyítják, hogy a 47-es út forgalma még az E5-ösénél is nagyobb, s régóta hiányzik már egy korszerű töltőállomás itt.

A szegedi autósok érdeklődéssel hallgatták az előadást, több kérdés hangzott el a Shell-kutaknál kiszolgált benzín minőségének ellenőrzéséről, az üzemanyagok tulajdonságairól stb.

IX. Délalföldi Tárlat

Egy röntgenfelvétel általában igazul tudósít az átvilágított szervezet pillanatnyi állapotáról. Világosan mutatja az egészséges részeket, elkülöníti a betegséggócoktól. A vasárnap Hódmezővásárhelyen megnyílt IX. Délalföldi Tárlat is egy ilyen látvány, e táj képzőművészetének 1973-as röntgenképe. Olyan kiállítás, mely fejlődő, életképes szervezet erőit mutatja föl, de nem leplezi, nem takargatja meglevő hiányosságait sem. Ennek a tájnak képzőművészeti centrumaiban — Vásárhelyen, Szegeden, Makón, Csongrádban és Békésben — élő-dolgozó művészek évenkénti demonstrációja ez a kiállítás. Bár e mostani seregszemle színvonalas művekkel, erőteljes, tisztességes és tömör középmezőnyvel áll közönség elé, mégis felmerül a gondolat: hol vannak a kiugró művek? A szegediek a Nyári Tárlatra tartogatnak, a vásárhelyiek az Őszire?!

Ha egy szerencsétlen, de kényelmes összevetésként a művészek munkáit lakhely szerint csoportosítjuk, azt állapíthatjuk meg, hogy a vásárhelyiek „fél mellszéllel” is megszokott színvonalukon szerepelnek, a szegediek komoly és következetes munkáról, határozott előrelépésről tesznek tanúbizonyítást, a makóiakat erősíti Takács Győző grafikai munkássága, a Viharsarok festői erőteljesen stagnálnak.

Előnytelen és semmiképpen nem egészséges, ha egy földrajzi terület képzőművészeinek munkáiban felborul a műfaji — viszonylások — egyensúly. Úgy tűnik — más tárlatok mellett ez is bizonyítja —, a táblaképek szinte minden más műfajt kizorítanak, a szobrászatot alig néhányan képviselik, igaz, tehetséggel és figyelemre méltó színvonalon, bár meglehetősen portrécentrikussággal. A grafika nemcsak számában kevés, de színvonalában is alacsony. Kivételek talán Papp György népi motívumokat tartalmi mondanóvá lelkesítő linómetszetei, Pölös Endre lírai megoldású, tiszta rajzai, Kovács Margit szövevényes lapja és Takács Győző jelképes jelentéseket hordozó, szürrealista szerkesztésű motípiái. Igen gyér az iparművészeti anyag: egy-két kerámia jelzi csak, hogy a táj

messze-híres cserepeskultúrája nem halt ki teljesen, s J. Balogh Tünde kitartó következetességének eredményeként „pipálhatjuk ki” a textilműfajt.

Ami a tárlat erőit közé tartozik, az elsősorban a stílus, a kifejezőmód sokszínűsége, gazdagsága. A két szélső pontot talán a Koszta művészetén felőtt Tokacsi Lajos posztimpressionista tájkép és Veress Mihály végsőkig lemezelenített, sík jelekből komponált alkotásai jelentik. Közöttük olyan meghatározó állomásokra lelhetünk, mint Szalay Ferenc vagy Erdős Péter e tájban mélyen gyökerező realizmusa, Németh József monumentálisra törekvő jelképisége, Zoltánfy István szecessziós fotográfiákat sejtető művesepikus montázsja, Szűcs Árpád belső fényrel ragyogó, zenei tételekből építkező szerkesztettségű, Csikós András fakturát tartalommal emelő festészet. Színesedik a művek tematikája. Az Alföld- és tanyaképek mellett emberi tartalmakat hordozó portréval, figurális kompozícióval, jelképiségre törekvő művel találkozhatunk.

Néhány gondolat a szegediekéről, bár néhányukról már esett szó. Meghatározó, jelentős művekkel szerepel a tárlaton Dér István és Zombori László. Dérnek különösen a Galambját sirató fiú című kompozíciója, Zomborinak pedig az Ártéri fák című festménye emelhető ki. Cs. Pataj Mihály festészetének megújulását talán a Szuszék jelentheti, míg Pintér József művei közül szépen megoldott, modern miniatúrái figyelemre méltók. Vinkler László kettős-portréja bravúros villanás, Fontos Sándor végtelen-kék háttér előtt álló Anyája kép-emlékmű. Novák András arany háttérből felszóló foltritmusai ro-

konságát mutatnak Vincze András színes „kép-szöttesei-vel”. Szépen megoldott Sándor János Interioure című képe és a fiatal Czako János kis olajképe. Dorogi Imre Fellesem című vászna kellemes meglepetés. Tóth Sándor ízelítőt ad művészetének sokszínűségéből. Várakozás című márványszobra mellett láthatjuk sok ötlettel, leleménnyel és technikai biztonsággal készített érmeit és a halak, madarak sorozatának egy darabját is. Kalmár Márton szép táportréját állította ki.

A kiállításon, hiányosságait ellenére is, egyértelmű világossággal bizonyosodik be a dél-alföldi képzőművészekben levő alkotóvágy, munkáló tehetség. Ezért léphet túl ez a tárlat a provinciálművészet vesztélyein, ezért jelentős értéke, szerves része egy nagyobb egésznek. Erről szól megnyitójában Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója is.

S még két észrevétel. A csongrádi tanács az idén nem adta ki a Koszta-emlékplakettet. Döntését nem is indokolta. Csak spórolás lehet a dolog mögött, mert alkalmas művek, díjra érdemes művészek ezen a tárlaton is akadnak. Vagy körültekintőbb elemző munka és felelős döntés helyett kényelmesebb egy hagyományt megszakítani?! Ezek után az már nem is bosszantó, hogy a tárlat katalógusa — állítólag a nyomda jó (vagy rossz) -váltából — csak a jövő vasárnapra lesz kész. Még szerencse, hogy egy kiállítás színvonalát nem az ott kiadott, illetve ki nem adott díjak, vagy az elkészült, illetve az el nem készült katalógusok határozzák meg. Hanem a falra akasztott, posztamenszerekre állított művek.

Tandi Lajos

Zenei naptár

Oratórium a színházban

A vasárnap délelőtti zenei hangverseny külön figyelmet érdemel műsorával és annak művészi kivételével. A barokk nagy zeneköltőjének, Heinrich Schütznek Karácsonyi oratóriuma fényt vetett a Bach előtti század zenei nyelvére, és egész stílusára. A Schütz-muzika iránymutató, költői és elmélyült, így Bach innen nyert ihletet a saját templomi zenéje számára. A Szegedi Zenebarátok Kórusa és a színház három szólistája, Lengyel Ildikó, Réti Csaba és Gregor József élménnyé avatták az evangéliumi szövegű szolmokat. Teljes elismerés illeti Vaszy Vikort, a gondos betanításért, és a teljes zenei apparátus biztos kezű irányításáért, amely a hangversenynek méltó befejezőként nagy hatással volt a hallgatóságra.

A műsor első fele egy-egy Dohnányi és Hindemith műve szolgált. Nálunk a két XX. századi zeneköltő most hallott művei újdonságok. A magyar zeneszerző fizs-moll szvitje az invenció frissességével és mestéri hangszerkezeléssel is bizonyítja. A zenekar a négy tétel mind-egyikét finoman és teljes odaadással szólaltatta meg. A karmester lendülettel, de egyben mértéktartással irányította az együttest. A ze-

nekarszerű kamarazenének minden erőnye megvan ahhoz, hogy a zenekedvelők minél szélesebb körben ismerjék meg a hazai zeneirodalom remekait.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola kiváló brácsaművésze, Lukács Pál vállalkozott arra, hogy Paul Hindemith igényes kamaragyüttes-kíséretű Brácsaversenyét (op. 35.) Szegeden is eljátsssa. A kompozíció abból a fajtából való, amely a mesterségi elemek szárazabb eszközeit használja két tételeben, és ezért oly csattanó a művészi szerkesztésű zárótétel. Ez utóbbi bő alkalmat adott az előadónak ritka képességgel bemutatására. A darab fogadtatása igen meglepő volt.

Szatmári Géza

Árucseré

Az Izmiri Kereskedelmi és Mezőgazdasági Kamara elnökének vezetésével három napot töltött Budapesten Törökország tisztágu piacukat küldöttégek. Megbeszéléseket folytattak magyar-török árucseréről. A küldöttség hétfőn utazott el Budapestről.

Ki az ügyesebb? — másodsor

Másodsor rendezte meg vasárnap a Balázs Béla Úttörőház Ki az ügyesebb? elnevezésű tréfas sportvetélkedőjét. Ezúttal a Zrínyi Ilona általános iskola ötödikesei a Zalka Máté iskola hasonló korú pajtásaival mérték össze erejüket, s főleg ügyességüket. Szerepelt a feladatok között békaügetés, fókajárás, hátrafutás, labdavezetés akadályok között, különböző tréfas váltófutások, fél-lábon szökdelés és így tovább. Miután május hulla-dékgyűjtő hónap, több játékos feladat ezzel is kapcsolatban volt. sőt azzal is gyűjthettek pontokat a csapatok, hogy az elmúlt napokban hány kiló hulladékot adtak át a MEH-nek.

A hagyományokhoz híven ezúttal is szerezhettek pontokat iskolájuknak az igazgatók, úttörőcsapat-vezetők, és testnevelő tanárok. A vezetőknek célba kellett dobniuk, s ebben Joó Ferenc, a Zrínyi iskola igazgatója kü-

lönösen jeleskedett. Így szerepe van abban, hogy csapata nem várt nagy fölényrel, 92:62 arányban jobbnak bizonyult ellenfelénél. A „zrínyisek” sikerét még csak emeli az a tény, hogy míg a Zalka iskola csapatában mindössze egy lány volt, addig náluk három lány is helyet kapott az együttesben, s a fiúkat megszégyenítő ügyességgel küzdött a pontokért. A győztes csapat tagjai — Bakai Edit, Boldizsár Zsuzsanna, Csányi Noémi, Trényi Ágnes (szólisták egy felváltva pihent), Bódi József, Csik István és Szalai Zoltán — a Dél-magyarországi MEH Választóján ajándékként egy bírből készült, tollak és csokoládékból készült, míg a vesztesek ugyancsak egy labdával és más kisebb ajándékokkal vigasztalódhattak. A zsüri ezenkívül különdíjjakkal jutalmazta a versenyzők által előre elkészített legötletesebb MEP-propagandaplakátokat.

B. E.